Rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 20.11.1991, sp. zn. 5 CZ 48/91, ECLI:CZ:NSSR:1991:5.CZ.48.1991.1

Číslo: 58/1992

Právní věta: Zápis do obchodného registra ohladom nových družstiev vzniknutých z rozdeleného družstva nie je podmienený vymazaním ich predchodcu z tohto registra.Ak členská schôdza rozdelovaného družstva stanoví zásady, podla ktorých sa bude postupovať pri rozdelovaní majetku a pri realizácii tohto rozdelenia v budúcnosti, sú tým splnené podmienky stanovené pre rozdelenie družstva v ustanovení § 9 zákona č. 162/1990 Zb.

Soud: Nejvyšší soud SR

Datum rozhodnutí: 20.11.1991

Spisová značka: 5 CZ 48/91

Číslo rozhodnutí: 58

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Družstvo zemědělské, Rejstřík obchodní

Předpisy: 162/1990 Sb. § 9

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 58

Zápis do obchodného registra ohľadom nových družstiev vzniknutých z rozdeleného družstva nie je podmienený vymazaním ich predchodcu z tohto registra.

Ak členská schôdza rozdeľovaného družstva stanoví zásady, podľa ktorých sa bude postupovať pri rozdeľovaní majetku a pri realizácii tohto rozdelenia v budúcnosti, sú tým splnené podmienky stanovené pre rozdelenie družstva v ustanovení § 9 zákona č. 162/1990 Zb.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. 11. 1991, 5 CZ 48/91)

Družstevný agrokombinát M. S. so sídlom v B. 24. 5. 1991 podal na Obvodnom súde Bratislava 1 návrh na zápis do podnikového registra.

Obvodný súd Bratislava 1 uznesením zo 7. 7. 1991 návrhu vyhovel a v podnikovom registri Dr vo vložke 1575 povolil právoplatne zápis, podľa ktorého družstvo bolo založené na ustanovujúcej členskej schôdzi, konanej v dňoch 18. – 21. 12. 1990 v spojitosti s dielčími členskými schôdzami v dňoch 4. – 6. 6. 1991 podľa ustanovenia § 3 ods. 1 v spojení s § 9 zákona č. 162/1990 Zb., o

poľnohospodárskom družstevníctve. Za deň vzniku agrokombinátu M. S. so sídlom v B. bol uvedený 7. 6. 1991. Predmet činnosti bol vymedzený ako prevádzkovanie poľnohospodárskej výroby a v záujme jej ďalšieho rozvoja racionálne a efektívne hospodáriť na poľnohospodárskej pôde, v lesoch, vodných plochách a rybníkoch s chovom rýb, ktoré agrokombinát užíva. Ďalej spracováva poľnohospodárske a lesné suroviny a vyrába z nich potravinárske výrobky a polotovary, poskytuje práce i služby pre občanov a predáva vlastný vyrobený tovar. Vykonáva činnosť a vyrába výrobky, pokiaľ slúžia potrebám poľnohospodárskej a potravinárskej výroby; predmetom ďalšej hospodárskej činnosti kombinátu bola (s podrobnejším upresnením) kovovýroba, chémie a biochémia, elektronika, drevovýroba, obchodná činnosť, stavebná činnosť a zahranično-obchodná činnosť.

Boli uvedené štatutárne orgány družstva (predstavenstvo, generálny riaditeľ a prokuristovia) a údaj o tom, že za družstvo podpisuje generálny riaditeľ.

V uznesení o povolení zápisu do podnikového registra bol riešený spôsob, ako členovia družstva prispievajú na útratu vzniknutých strát s tým, že cieľom ručenia člena za prípadnú stratu družstva je nahradiť stratu na hospodárskom výsledku družstva, ktorá vyplýva z hospodárskeho rizika činnosti družstva a spoluúčasti člena družstva na jej úhrade. Člen družstva ručí za prípadnú stratu na hospodárskom výsledku do výšky menovitej hodnoty členských podielov. Družstvo môže použiť členské podiely na úhradu straty na hospodárskom výsledku až po vyčerpaní kapitálu nad hodnotu základného kapitálu.

Následným uznesením z 11. 6. 1991 obvodný súd Bratislava 1 pôvodné uznesenie podľa ustanovenia § 164 O. s. p. opravil, pokiaľ ide o názov družstva na plný názov a nie na názov v skratke.

Toto uznesenie súdu napadol generálny prokurátor Slovenskej republiky sťažnosťou pre porušenie zákona. Vytýkal, že súd si dostatočne neobjasnil spôsob vzniku družstva pri aplikácii ustanovenia § 3 a jeho vzťahu k § 9 odst. 3 zákona č. 162/1990 Zb., o poľnohospodárskom družstevníctve. Súd vychádzal z toho, že stačí splnenie podmienok na zápis uvedených v § 3 citovaného zákona. Družstevný agrokombinát M. S. však vznikol rozdelením predošlého Družstevného agrokombinátu a nebolo dostatočne preskúmané, či boli dané podmienky jeho vzniku podľa ustanovenia § 9 toho istého zákona; je pochybné, či bolo dostatočne konkretizované rozdelenie majetku, ako sa stalo na čiastkových schôdzach 18. – 21. 12. 1990 a 4. – 6. 6. 1991. Súd mal zvážiť, či je potrebné predložiť všetky podklady, aby toto rozdelenie bolo presné. Spornou ostala otázka záväzkov zaniknuvšieho družstva; zákon totiž nerieši, či je možný zápis novovzniknutého družstva do podnikového registra pred úplným rozdelením majetku. Stanovy družstva schválené zakladajúcou členskou schôdzou 18. – 21. 12. 1990 súdu neboli predložené v originále. Predstavenstvo udelilo dňa 24. 12. 1990 prokúru generálnemu riaditeľovi družstva a bolo sporné, či družstvo už na ustanovujúcej schôdzi mohlo rozhodnúť o tom, akým spôsobom budú jeho členovia oprávnení vykonávať určité úkony ešte pred vykonaním zápisu do podnikového registra. Podľa sťažnosti pre porušenie zákona spornou ostáva otázka, či pred dňom zápisu do podnikového registra konali členovia predstavenstva i prokurista ako fyzické osoby, alebo či boli orgánmi osoby právnickej. Súd neskúmal ani tú okolnosť, že k návrhu na zápis do podnikového registra nebolo pripojené stanovisko orgánov obce k začiatku podnikateľskej činnosti v zmysle ustanovenia § 4 ods. 3 písm. d) zákona č. 369/1990 Zb., o obecnom zriadení.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky videl porušenie zákona usnesením súdu v ustanoveniach § 6, § 120, § 132, § 135 ods. 2 a § 153 O. s. p., § 3, § 9, § 21 ods. 1 zákona č. 162/1990 Zb. a § 4 ods. t 3 písm. d) zákona č. 369/1990 Zb.; preto navrhol uznesenie obvodného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky túto sťažnosť pre porušenie zákona zamietol.

Z odôvodnenia:

Družstevný kombinát S. sa rozdelil na základe čiastkových členských schôdzí konaných 18. – 21. 1990 na sedem subjektov.

Dňa 29. 12. 1990 Družstevný agrokombinát M: S. podal návrh na Mestskom súde v Brne na zápis do podnikového registra a tomuto bolo pod č. k. 2203/1 vyhovené. Na odvolanie mestského prokurátora v Brne Krajský súd v Brne svojím uznesením z 11. 3. 1991 uznesenie mestského súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie. Mestský súd po doplnení dokazovania uznesením z 18. 3. 1991 znova zápis do podnikového registra povolil, na čo mestský prokurátor znova podal proti tomuto povoľujúcemu uzneseniu odvolanie (ktoré podali aj ďalšie subjekty) a na toto odvolanie Krajský súd v Brne uznesením z 30. 4. 1991, sp. zn. 19 Co 195/91, uznesenie súdu prvého stupňa zmenil a návrh na zápis do podnikového registra zamietol. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť.

Po tomto Družstevný agrokombinát M: S. v snahe docieliť zápis do podnikového registra previedol rôzne odstraňovanie chýb, ktoré mu boli odvolacím súdom vytýkané. V dňoch 4. – 6. 6. 1991 bolo vykonaných 40 čiastkových členských schôdzí s písomným podchytením priebehu týchto schôdzí. Na rozdelenie majetku boli pre všetky odvetvia vytvorené komisie zo zástupcov jednotlivých vyčlenených družstiev, bol dohodnutý a upresnený kľúč, podľa ktorého pri rozdeľovaní postupujú. Všetky tieto podklady ako aj dokumentácia o stave majetku a jeho deľbe (vyhotovenej cez počítač), a to podľa úpravy súdu po podaní návrhu na zápis, boli k návrhu pripojené a len potom bol zápis do podnikového registra povolený.

Podľa príslušných ustanovení zákona č. 162/1990 Zb., o poľnohospodárskom družstevníctve, členská schôdza rozdeľovaného družstva určí, ako sa družstvo rozdelí a ako sa rozdelí jeho majetok a záväzky.

Družstvo sa rozdelí aj vtedy, ak o to požiada menšina jeho členov, ktorí majú záujem vytvoriť družstvo podľa tohto zákona.

Rozdeľované družstvo zaniká a jeho majetok a záväzky prechádzajú na nová družstvá dňom, ku ktorému boli zapísané do podnikového registra, a to v rozsahu určenom členskou schôdzou rozdeľovaného družstva. Týmto dňom sa členovia rozdelovaného družstva stávajú členmi nových družstiev (§ 9 ods. 1, 2, 3 zákona č. 162/1990 Zb.).

Na vznik družstva treba: a/ uznesenie ustanovujúcej schôdze o jeho založení, b/ prijatie stanov družstva a c/ zvolenie orgánov družstva.

Družstvo môže nadobúdať práva a zaväzovať sa odo dňa zápisu do podnikového registra.

Návrh na zápis družstva do podnikového registra podáva družstvo; k návrhu je povinné pripojiť stanovy družstva a uznesenie ustanovujúcej schôdze o jeho založení (§ 3 ods. 1, 2, 3 zákona č. 162/1990 Zb.).

Ak dochádza k vzniku družstva rozdelením, predpokladá sa, že sú splnené podmienky potrebné pre vznik družstva založením; v tomto smere ustanovenia § 3 a § 9 zákona č. 162/1990 Zb. na seba nadväzujú s tým, že treba rešpektovať odlišnosti pri obidvoch spôsoboch vzniku družstva.

Vo veci Družstevného agrokombinátu M. S. konanie začalo na návrh, ktorý podal splnomocnený zástupca. Otázka vzniku prokúry je viazaná na zápis do podnikového registra (§ 108 ods. 1 zákona č. 103/1990 Zb.); prokurista teda svoje právomoci môže vykonávať len po tomto zápise. Okruh účastníkov konania pre zápis možno vyvodiť z ustanovenia § 9 ods. 2 zákona č. 162/1990 Zb.; z ustanovenia § 9 ods. 3 toho istého zákona vyplýva, že zápis nových družstiev vzniknutých z rozdeleného družstva nie je podmienený vymazaním ich predchodcu. Môže totiž dôjsť k takému stavu, že z rozdeľovaného družstva vzniknú nové subjekty, ktoré nepokryjú celú členskú základňu a

majetok, ktorý by musel byť podmienený zápisom do podnikového registra, ale budú podnikať súkromne a v takom rozsahu, že zápis nemusí byť potrebný.

Nejzávažnejšou námietkou v tejto veci bolo posúdenie uznesení členských schôdzí, do akej miery boli splnené podmienky rozdelenia družstva a do akej miery sú závery členskej schôdze záväzné. Rozsah rozdeľovaného družstva čo do členskej základne aj majetku nedovoľoval zvolať členskú schôdzu všetkých členov; preto stanovy družstva upravili (čl. 6 stanov), že namiesto členov družstva sa zvoláva zbor delegátov zvolených členmi družstva. Stanovy určili aj bližšie podmienky voľby delegátov, čo je v súlade so zákonom (§ 15 ods. 7 zákona č. 162/1990 Zb.). Mimo toho prebehli aj čiastkové členské schôdze (§ 15 ods. 6 zákona č. 162/1990 Zb.), kde bola problematika rozdelenia družstva mezi členmi prerokovaná. Závery týchto schôdzí boli písomne zaznamenané a predložené.

Súd nemôže preskúmavať uznesenie členských schôdzí družstva, pretože takúto právomoc zákon mu nedáva. Uznesenie členskej schôdze družstva treba považovať za rozhodnutie iného orgánu a súd z neho vychádza (§ 135 ods. 2 O. s. p.).

Už citované zákonné ustanovenie stanoví, že členská schôdza určí, ako sa družstvo rozdelí a ako sa rozdelí jeho majetok a záväzky. Sťažnosť pre porušenie zákona vytýkala, že závery členskej schôdze hlavne pri rozdeľovaní majetku a záväzkov vo svojom postupe neboli dostatočne úplné a presné. Členské schôdze stanovili kľúč, podľa ktorého pri rozdeľovaní sa bude postupovať, zvolili komisie pre jednotlivé odvetvia s tým, že delenie sa do podrobností bude realizovať. Treba posúdiť, či tento spôsob je v súlade s právnym poriadkom. Rozdelenie sa takto má realizovať v budúcnosti. Zákon o poľnohospodárskom družstevníctve takúto možnosť neupravuje, ale ani nezakazuje.

Ide o akúsi obdobu úpravy právnych vzťahov zmluvou, podľa ktorej sa subjekty dohodnú, že tieto vzťahy si upravia budúcou zmluvou. Takáto zmluva sa vždy pripúšťala (porov. § 51 O. z.). Vychádzajúc z toho, treba sa priklониť k názoru, že takýto spôsob riešenia právnych vzťahov je prípustný aj v rámci zákona č. 162/1990 Zb. Podstatné je, aby boli dohodnuté podstatné zložky tohto riešenia, čo v konkrétnom prípade nesporne bolo splnené.

Uznesenie členskej schôdze družstva nie je vykonateľným rozhodnutím, ale len podkladom pre uplatnenie práva. Znamená to, že ak dôjde k rozporom medzi novovzniknutými družstvami ohľadne dodržania princípov rozdelenia majetku a záväzkov družstva, bude tu podklad pre riešenie prípadného sporu. Členská schôdza takýto spor s následkami vykonateľnosti jej uznesení by nemohla rozriešiť.

V sťažnosti pre porušenie zákona sa ďalej vytýkala nedôslednosť súdu v tom, že sa dostatočne neriadil ani ustanovením § 4 ods. 3 písm. d) zákona č. 369/1990 Zb., o obecnom zriadení. Pochybenie malo spočívať v tom, že nebolo vyžiadané stanovisko obce k začatiu podnikateľskej činnosti právnických a fyzických osôb v súvislosti so záujmami zámerov ich činnosti, keďže sa týkajú záujmov obyvateľov obce. Hospodársky zákonník (zákon č. 109/1964 Zb. v znení so zmenami a doplnkami vyhlásenom pod č. 80/1989 Zb. a v znení zákona č. 103/1990 Zb.), v ktorom boli uvedené hmotnoprávne podmienky zápisu do podnikového registra, takéto stanovisko nevyžadoval. Zákon č. 369/1990 Zb. je kompetenčnou normou a citované ustanovenie je v nadväznosti na zákon č. 105/1990 Zb., o súkromnom podnikaní občanov. Činnosť a podnikanie poľnohospodárskeho družstva je upravená samostatne a obmedzovanie alebo zákaz jeho činnosti a podnikania by bolo možné, len ak jeho činnosť by bola v rozpore so zákonom, prípadne dobrými mravmi.

V predložených stanovách družstva boli chýbajúce strany v priebehu konania doplnené a bolo zistené, že aj tieto chýbajúce ustanovenia stanov sú v súlade so zákonom. Postupu registrovaného súdu nebránili prekážky postupu v konaní (prekážka začatého konania alebo veci rozsúdenej).

V priebehu konania viackrát vo veci podávalo vyjadrenie „Sdružení pro spravedlivé rozdělení Družstevního agrokombinátu S.“, ktoré bolo registrované ako združenie občanov podľa zákona č. 83/1990 Zb. Založenie takéhoto orgánu nepozná zákon č. 162/1990 Zb. ani stanovy družstva. Nemôže nahradiť členskú schôdzu alebo právomoc orgánov, ktoré vytvorí členská schôdza v súlade so stanovami.

Nebolo teda zistené, že by Obvodný súd Bratislava 1 vo svojom postupe a rozhodnutí, ktorým v tejto veci povolil registráciu a zápis do podnikového registra, bol porušil zákon; preto Najvyšší súd SR sťažnosť pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor SR, zamietol.